

Comentariul operei Patul lui Procust scrisa de Camil Petrescu -a cincea parte

Romanul este alcatuit din cele trei scrisori ale Doamnei T., din jurnalul lui Fred Vasilescu, dintr-un epilog scris de acelasi Fred Vasilescu si altul scris de romancier si din numeroase note de subsol ale romancierului. Scrisorile si jurnalul sunt scrise de cele doua personaje, la solicitarile romancierului. in jurnalul lui Fred Vasilescu sunt intercalate scrisorile lui George Demetru Ladima catre Emilia. In Patul lui Procust, intocmai ca la Gide, romancierul devine, el insusi, personaj, erou de roman. Patul lui Procust este, prin aceasta, un "metaroman", in sensul preconizat de Gide. Contributia romancierului, ca personaj, la elaborarea romanului este minima.

El nu face altceva decat sa adune la un loc, sa assembleze partile sj, cel mult sa "stilizeze" putin textul. Romanul este scris de personaje. Cititorul asista astfel, la nasterea romanului, la geneza textului, la producerea lui. Patul lui Procust ne poate oferi, cum nu se poate mai potrivit un exemplu de ceea ce, cu un termen mai nou, se numeste poietica. Iata cum Camil Petrescu devanseaza cu cateva decenii, preocuparile textualistilor! Termeni la moda azi, ca "geneza de text", "genotext" etc. pot fi aplicati, foarte bine, romanului lui Camil Petrescu. Dar, noutatea cea mai frapanta la data respectiva era reprezentata de voluminoasele note de subsol, care se intind pe o buna parte din roman.

Mai ales aceste note starnesc, atata curiozitatea cititorului si sunt urmarite cu febrilitate. Aventura intelectuala cea mai palpitanta si cea mai spectaculoasa se desfasoara in subsolul romanului Patul lui Procust in aceste note intalnim consideratiile despre teatru, despre jocul actorilor, opiniile literare si artistice, sociale si politice ale lui Camil Petrescu, din eseurile sale.

Autorul ii atribuie lui Ladima o parte din articolele sale cele mai senzationale, care au avut un ecou, persistent in epoca si chiar cateva dintre poeziile sale, in frunte cu Patul lui Procust, care ofera cheia romanului. Pornind de la legenda celebrului talhar atenian, care ii amputa pe trecatori, dupa masura patului sau, Patul lui Procust devine un simbol al mutilarii sufletesti, dar si al dogmatismului intelectual, moral si afectiv.

Ca si in Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi, Camil Petrescu intreprinde, in Patul lui Procust, o ampla si complexa radiografie a societatii romanesti interbelice si ne releva o lume ce tradeaza o ingusta si mercantila mentalitate balcanica, in care valorile sunt rasturnate.